

Udvidet notat til statsrevisorerne
om
udviklingen og resultaterne af den obligatoriske forvaltningsrevision i
kommunerne

I. Indledning og resumé

Indledning

1. Statsrevisorerne anmodede mig på deres møde den 21. april 1999 om et notat om en vurdering af udviklingen og resultaterne af den obligatoriske forvaltningsrevision i kommunerne.

Indførelsen af obligatorisk forvaltningsrevision i amter og kommuner fandt sted pr. 1. januar 1998 ved ændring af styrelsesloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 810 af 28. oktober 1999 om kommunernes styrelse, som ændret ved lov nr. 1317 af 20. december 2000.

2. Formålet med notatet er at belyse udviklingen i og resultaterne af den udførte obligatoriske forvaltningsrevision i amter og kommuner. Det er i den forbindelse søgt vurderet, hvilken overordnet effekt den udførte forvaltningsrevision har haft i den kommunale og amtslige forvaltning.

3. Rigsrevisionen har ikke revisionskompetence på det kommunale område, men har alene kompetence til at foretage regnskabs gennemgang i henhold til rigsrevisorlovens §§ 5 og 6 på områder, hvor kommunerne foretager afregning over for staten.

Rigsrevisionen har indhentet oplysninger om forvaltningsrevisionen i kommunerne i forståelse med amterne, kommunerne og deres revisorer. Den interesse, som de deltagende amter, kommuner og revisorer udviste, har i høj grad medvirket til et vel fungerende forløb.

Et notatudkast har været sendt til høring hos de medvirkende amter og kommuner, til Kommunernes Landsforening, til Amtsrådsforeningen i Danmark og i Indenrigsministeriet. Alene Amtsrådsforeningen har haft bemærkninger, som er indarbejdet i notatets pkt. 14.

Resumé

4. I kap. II om metode omtales Rigsrevisionens udvælgelse af amter og kommuner, og kriterierne for udvælgelsen oplyses. Endvidere omtales i dette kapitel Rigsrevisionens indsamling af regnskabsmateriale mv. og udsendelse af en spørgeramme med henblik på efterfølgende interview.

5. I kap. III gennemgås lovgrundlaget mv. for revisionen i amter og kommuner, herunder baggrunden for indførelsen af den obligatoriske forvaltningsrevision med virkning fra 1. januar 1998.

6. I kap. IV redegøres for de forvaltningsrevisionsmæssige temaer, som spørgerammen, jf. pkt. 4, og interviewene vedrørte. Det omtales, at planlægning og udførelse af forvaltningsrevisionen skete ud fra kriterierne væsentlighed og risiko, og at der blev lagt vægt på dialog og samspil mellem forvaltningen og revisionen, hvilket optimerede udbyttet af revisionsindsatsen, som af revisorerne blev anslået til at svare til omkring 1/3 af de afsatte ressourcer til den samlede revision. Forvaltningsrevisionen, der skete løbende sammen med den finansielle revision, omfattede udover forretningsgangundersøgelser konkrete analyser vedrørende sparsommelighed og produktivitet og ofte sammenligninger med andre kommuner respektive amter.

Forvaltningsrevisionen skulle efter de fleste amters og kommuners opfattelse ses i sammenhæng med deres egne analyser mv. som et led i økonomistyringen, hvor an-

dre værktøjer fx var kontraktstyring og fastlæggelse af kvalitet og forventet pris i forbindelse med udbud af driftsopgaver.

Revisorernes rapportering om udførelsen af forvaltningsrevisionen skete i beretningerne, især i delberetninger med særlige analyser, og i besøgsrapporter og ledelsesbreve. Kun i ganske få tilfælde gav rapporteringen anledning til, at det politisk blev besluttet, at der skulle udføres en større undersøgelse, som kunne udføres af den faste revision eller af andre. Rapporteringen i beretningerne blev i al væsentlighed afstemt med det behov, amterne og kommunerne formodedes at have, og indeholdt enten anbefalinger, kommentarer eller bemærkninger om administrationen af de gennemgåede forvaltningsområder.

Under den administrative og politiske behandling blev der taget stilling til revisorernes rapportering. Beretningerne blev behandlet i samme politiske regi, som havde besluttet iværksættelsen af undersøgelsen, og amts-/byrådet blev altid orienteret, ligesom revisorernes årsberetninger altid blev behandlet dér. Der kunne på baggrund af rapporterne blive truffet beslutninger lige fra mindre justeringer i forvaltningernes forretningsgange til egentlige omorganiseringer.

Det fremgik af amternes og kommunernes kommentarer til den udførte forvaltningsrevision, at man ikke havde oplevet, at lovændringen havde medført større ændringer, og at den nuværende opbygning af revisionsberetningerne dækkede behovet for rapportering som led i den samlede økonomistyring.

7. Kap. V indeholder Rigsrevisionens bemærkninger. Det er Rigsrevisionens indtryk, at interessen hos amterne og kommunerne for forvaltningsrevision og tilsvarende undersøgelser og analyser mv. var meget stor. Forvaltningsrevisionen medførte og medvirkede til, at forskellige forvaltningsområder blev nærmere belyst, og at der blev foretaget vurderinger af, om forretningsgangene var tilfredsstillende, og om forvaltningen skete økonomisk hensigtsmæssigt og sparsommeligt. Den blev samtidig anvendt som en del af den samlede budgetopfølgning.

Det er Rigsrevisionens vurdering, at revisorerne til stadighed i rapporteringen søgte at give læseren et overblik over den udførte forvaltningsrevision i årets løb og resultaterne heraf. Gennemgangen af revisionsberetningerne viste, at der var ret stor forskel på omfanget og dybden af revisorernes rapportering om den udførte forvaltningsrevision.

8. Det er sammenfattende mit indtryk, at den obligatoriske forvaltningsrevision i amter og kommuner foretages ud fra kriterierne væsentlighed og risiko og på et godt dokumenteret grundlag. Der sker en stadig udvikling på området, både hvad angår metoder og rapportering, og den udførte forvaltningsrevision er generelt god ligesom de opnåede resultater. Forvaltningsrevisionen har en positiv effekt ved at medvirke til og understøtte en god og økonomisk og effektiv styring af de forskellige forvaltningsgrene. På længere sigt vil det kunne medvirke til en yderligere forbedret forvaltning, hvis revisorerne gennemfører overordnede analyser af økonomistyringen inden for større områder og sektorer. Hvis der afsættes ressourcer til sådan udvidet forvaltningsrevision, vil det efter min opfattelse kunne få en positiv indflydelse på amternes og kommunernes økonomi.

Jeg er enig med amterne, kommunerne og deres revisorer i, at der ikke er behov for, at der indføres obligatoriske minimumskrav for rapporteringen. Jeg finder endelig, at forvaltningsrevisionen som ledelsesinstrument bliver mere effektiv, jo tydeligere grundlaget for denne revision bliver angivet, og jo mere præcis resultaterne heraf fremgår af rapporteringen.

Jeg skal imidlertid tilføje, at der er principielle forskelle mellem den kommunale og den statslige revisionsordning, idet den kommunale revision alene vedrører en vurdering af udførelsen af de politiske beslutninger og øvrige administrative tiltag, mens den statslige revision, som Rigsrevisionen udfører, omfatter såvel ministeriernes administration som ministrenes beføjelser og ansvar i forbindelse hermed. Den statslige revision foretages endvidere af en af regeringen uafhængig myndighed.

Der er således væsentlige principielle forskelle mellem revisionsordningerne, herunder også forvaltningsrevisionen, på det kommunale og det statslige område.

II. Metode

9. Rigsrevisionen holdt i foråret 2000 møde med Indenrigsministeriet. Jeg orienterede tillige Kommunernes Landsforening og Amtsrådsforeningen i Danmark om statsrevisorernes anmodning og rettede i forlængelse heraf henvendelse til borgmestrene i 4 udvalgte amter og 12 kommuner. Udvælgelsen blev foretaget ud fra et ønske om, at der skete en forholdsvis lige repræsentation af landets amter og kommuner såvel regionalt som størrelsesmæssigt, idet der særligt for kommunernes vedkommende blev

udvalgt 4 store, 4 mellemstore og 4 små kommuner. Københavns Kommune, hvor der i mange år har været udført forvaltningsrevision, var ikke udvalgt.

Endvidere var Kontaktudvalget for Offentlig Revision, hvor de kommunale revisorer sammen med Rigsrevisionen er repræsenteret, forinden orienteret.

Rigsrevisionen indhentede og gennemgik regnskaber og revisionsberetninger for 1998 og 1999 fra de udvalgte amter og kommuner. Der blev endvidere til disse udsendt en spørgeramme, som var opdelt i et antal generelle spørgsmål til forvaltningerne og til revisorerne om planlægning, omfang og udførelse af forvaltningsrevisionen samt rapporteringen om resultaterne af forvaltningsrevisionen og den administrative og politiske behandling af revisorerne rapportering. Spørgerammen blev udfyldt ved interview med forvaltningschefer, andre repræsentanter fra forvaltningerne og i enkelte tilfælde borgmestre samt med revisorerne. Dette fandt sted i perioden august - november 2000.

III. Revisionsbestemmelser mv.

10. Styrelsesloven gælder for amtskommunerne og primærkommunerne, herunder Københavns og Frederiksberg Kommuner. I lovens § 42 er det fastsat, at enhver kommune skal have en sagkyndig revision, der skal godkendes af tilsynsmyndigheden. Tilsynsmyndigheden for primærkommunerne er de respektive tilsynsråd, mens Indenrigsministeriet er tilsynsmyndighed for amtskommunerne og for Københavns og Frederiksberg Kommuner.

Den obligatoriske forvaltningsrevision blev indført ved lov nr. 318 af 14. maj 1997 om ændring af lov om kommunernes styrelse med virkning fra 1. januar 1998. Revisor skal herefter vurdere, om udførelsen af amts- eller byrådets og udvalgenes beslutninger og den øvrige forvaltning af kommunens anliggender er varetaget økonomisk hensigtsmæssigt.

Indførelsen af obligatorisk forvaltningsrevision skete bl.a. efter, at statsrevisorerne i november 1992 påpegede, at der efterhånden ikke var grundlag for den eksisterende forskel mellem den kommunale og den statslige revision, og samtidig henstillede til Folketinget at tage spørgsmålet op til overvejelse, jf. bemærkningerne til beretning nr. 8/91 om revision af kommunernes regnskaber, særligt på det sociale område samt om offentlig revision på Færøerne og i Grønland. Statsrevisorerne fulgte i deres bemærkninger til beretning nr. 20/95 om bevillingskontrollen for 1995 op på spørgsmå-

let. Lovforslag om ændring af lov om kommunernes styrelse blev fremsat af indenrigsministeren den 22. januar 1997 (L 137), der blev vedtaget som lov nr. 318.

I bemærkningerne til ændringsloven var der om forvaltningsrevision bl.a. henvist til det begreb, der anvendes i rigsrevisorloven, herunder at det omfatter vurdering af sparsommelighed, produktivitet, effektivitet og af styringsfunktionerne (ledelsesrevision). Det var nævnt, at den løbende forvaltningsrevision måtte forventes at ske sammen med den finansielle revision. Større enkeltstående undersøgelser (udvidet forvaltningsrevision) skulle ikke være obligatorisk. Endvidere var det præciseret, at forvaltningsrevision omfatter en bedømmelse af, om enkeltdispositioner, aktiviteter, programmer eller en myndigheds samlede opgaver er udført på en økonomisk hensigtsmæssig måde, og om resultaterne svarer til de opstillede mål. Det var endelig anført, at indførelsen af den obligatoriske forvaltningsrevision kunne ses som et supplement til de nyindførte regler i styrelsesloven om information over for kommunens borgere om den kommunale service, som kunne sikre borgerne mulighed for at vurdere indholdet og omfanget af de væsentligste kommunale serviceydelser samt målsætningerne herfor.

11. Til styrelsesloven er knyttet en bekendtgørelse om kommunernes budget- og regnskabsvæsen, revision mv., jf. bekendtgørelse nr. 1037 af 16. december 1999, hvoraf det bl.a. fremgår, at revisionen skal afgive en årsberetning om revisionen af årsregnskabet og endvidere beretninger i årets løb, benævnt delberetninger, når dette er foreskrevet, eller når revisionen finder det hensigtsmæssigt. Bekendtgørelsen foreskriver også, at kommunalbestyrelsen skal fastsætte de nærmere regler om revisionen i et revisionsregulativ.

Når regnskabet er godkendt og revideret, indsendes det sammen med revisionens årsberetning og amts- eller byrådets bemærkninger hertil til tilsynsmyndigheden senest den 30. september i året efter regnskabsåret. Tilsynsmyndigheden skal alene foretage legalitetskontrol, jf. styrelseslovens § 61, og vurderer derfor ikke hensigtsmæssigheden af amternes/kommunernes økonomiske forvaltning.

IV. Planlægning og omfang, udførelsen og rapporteringen om resultaterne af forvaltningsrevisionen samt den administrative og politiske behandling af revisorerens rapportering

Planlægning og omfang af forvaltningsrevisionen

12. Den løbende, obligatoriske forvaltningsrevision blev generelt planlagt og tilrettelagt af revisorerne som led i den almindelige revisionsplanlægning. Hovedkriterierne for udvælgelsen af forvaltnings- eller regnskabsområder eller delområder heraf til gennemgang var i begge tilfælde væsentlighed og risiko. Der var en tæt kontakt mellem forvaltningen og revisorerne, og der blev lagt stor vægt på dialog i denne fase. Det var vigtigt for amterne og kommunerne, at samspillet fungerede optimalt, så revisorerne og forvaltningens undersøgelser ikke overlappede hinanden. Begge parter var opmærksomme på, at revisor i sin forvaltningsrevisionsmæssige gennemgang kunne tage udgangspunkt i analyser og undersøgelser, som forvaltningerne havde gennemført. Ved tilrettelæggelse af revisionen på denne måde blev opnået det største udbytte af revisionsindsatsen.

Forvaltningsrevisionen udviklede sig konstant med hensyn til metoder, hvilket havde indflydelse på planlægningen og udførelsen.

Forvaltningerne og revisorerne fandt, at der var en naturlig øvre grænse for, hvilke ressourcer der kunne afsættes til den løbende forvaltningsrevision inden for den fastlagte ramme for de samlede revisionsomkostninger i de enkelte amter og kommuner. En effektivisering af såvel den finansielle revision som forvaltningsrevisionen fandt imidlertid løbende sted. Det blev generelt anslået af revisorerne, at omkring 1/3 af ressourcerne afsattes til løbende forvaltningsrevision.

13. Amterne, kommunerne og deres revisorer oplyste, at de var meget opmærksomme på fastlæggelsen af revisionsydelsens omfang og indhold. Udbud af revisionsopgaven blev af amterne og kommunerne anset for en passende lejlighed til at øge fokus på det samlede ressource- og omkostningsforbrug til og på sammensætningen af revisionsydelserne, herunder bl.a. indholdet af forvaltningsrevisionen.

Udførelsen og rapporteringen om resultaterne af forvaltningsrevisionen

14. Den obligatoriske forvaltningsrevision blev udført sammen med den løbende finansielle revision. Der blev ikke altid skelnet skarpt mellem forvaltningsrevision og finansiell revision. Således var fx forretningsgangsundersøgelser et led i begge former for revision.

Revisorerne udtog ofte visse forvaltningsområder eller dele heraf til særlig forvaltningsrevisionsmæssig gennemgang. Bl.a. undersøgte revisorerne også i den forbindelse sparsommelighed og udarbejdede analyser vedrørende produktiviteten over tid og/eller sammenligning med tilsvarende forvaltningsområder fra sammenlignelige amter respektive kommuner. Revisionen orienterede de pågældende forvaltningschefer forud for gennemgangen. En gennemgang kunne også være besluttet efter drøftelse med forvaltningerne og kunne i enkelte tilfælde også vedrøre sammenligninger med kommuner i samme geografiske område.

Revisorerne foretog i nogle tilfælde på eget initiativ målopfyldelsesanalyser, men dette forudsatte, at der var fastsat operationelle målsætninger for forvaltningsaktiviteterne, hvilket langt fra altid var tilfældet. I enkelte tilfælde havde revisorerne bl.a. på forvaltningernes initiativ foretaget opfølgning og kontrol af forvaltningernes egne analyser vedrørende målopfyldelse.

Forvaltningsrevisionen blev bl.a. tilrettelagt under hensyntagen til at undgå overlappning med forvaltningernes egne undersøgelser og analyser. Rigsrevisionen bemærkede, at amternes revisorer ofte havde udarbejdet nogle mere specifikke analyser eller fokuseret på nogle konkrete forhold inden for sygehussektoren. Derimod var der ingen eksempler på overordnede analyser af økonomistyringen på dette vigtige område, der omfattede 48 % af de 4 udvalgte amters samlede nettodriftsudgifter på 17,5 mia. kr., dvs. 8,4 mia. kr. (1999-tal).

Revisorerne havde ikke generelt kommenteret eller søgt at verificere de analyser mv., som forvaltningerne havde udarbejdet vedrørende kapacitetsudnyttelsen på meget væsentlige og udgiftstunge områder, som fx det medicinske, kirurgiske og ambulante område. Revisor havde dog i tilslutning til sine undersøgelser af specifikke forhold fokuseret på andre opgørelser, som forvaltningerne havde udarbejdet, fx vedrørende hjælpe- og servicefunktioner til de nævnte områder.

Amtsrådsforeningen har til Rigsrevisionens vurdering af, at det vil kunne medvirke til en yderligere forbedret forvaltning, hvis revisorerne gennemfører overordnede

analyser af økonomistyringen inden for større områder og sektorer, bemærket, at det er Amtsrådsforeningens opfattelse, at revisionens medvirken til sådanne analyser kan medvirke til den nævnte yderligere forbedrede forvaltning. Foreningen har i den forbindelse anført, at revisionen dog kun bør inddrages på konsulentvilkår til undersøgelser af, om forvaltningen anvender de rette redskaber og procedurer. Revisionen bør ikke inddrages i undersøgelser vedrørende de overordnede ressourcefordeling mellem institutioner og afdelinger o.l. og dermed vurdere det serviceniveau, man politisk ønsker at tilbyde borgerne.

Jeg finder Amtsrådsforeningens bemærkning positiv og er enig i, at revisor ikke efter den gældende revisionsordning for kommunerne skal vurdere den politiske prioritering mv.

15. De fleste amter og kommuner oplyste, at forvaltningsrevisionen skulle ses i sammenhæng med forvaltningernes egne analyser, herunder sammenligninger med andre amter og kommuner.

Amterne og kommunerne anvendte også andre økonomistyringsværktøjer, fx kontraktstyring og den systematiske fastlæggelse af kvalitet og forventet pris af ydelser, der skete som led i udbud af driftsopgaver. Det var sammen med rapporteringen om den udførte forvaltningsrevision med til at forbedre økonomistyringen i amterne og kommunerne.

Flere kommuner og amter havde lagt et stort arbejde i at formulere delmål og operationelle målsætninger i forbindelse med deres budgetlægning og var ved at udvikle velegnede metoder til at måle opfyldelsen heraf. I mange tilfælde var der endvidere foretaget brugerundersøgelser på udvalgte serviceområder. De nævnte analyser og undersøgelser vedrørende forvaltningernes effektivitet blev i nogle tilfælde offentliggjort i beretningen til regnskaberne. Borgerne kunne i disse tilfælde vurdere resultaterne af forvaltningens indsats i regnskabsåret og eventuelt tillige udviklingen over flere år.

Som det fremgår i pkt. 14 havde revisorerne i nogle tilfælde selv foretaget målopfyldelsesanalyser på baggrund af forvaltningernes målsætninger eller foretaget opfølgning og kontrol af forvaltningernes egne analyser heraf.

Derudover indgik forvaltningernes analyser og brugerundersøgelser i vurderingen af de områder, som revisorerne rettede fokus på i forbindelse med planlægningen af

forvaltningsrevisionen, jf. pkt. 12. Denne arbejdsfordeling, hvor revisor tager udgangspunkt i forvaltningernes egne undersøgelser, finder jeg ofte hensigtsmæssig.

16. Revisors rapportering skete enten i forbindelse med afgivelsen af en delberetning eller i selve årsberetningen samt i form af orientering til forvaltningernes ledelse, herunder som besøgsrapporter og ledelsesbreve.

Det var navnlig i delberetningerne, at revisorerne havde afgivet styringsrelevante informationer, som fx angik påvisning af uhensigtsmæssige forretningsgange eller mangelfuld økonomisk forvaltning.

Forvaltningsrevisionen gav i ganske få tilfælde anledning til, at amts- eller byrådet eller et udvalg besluttede at få foretaget en større undersøgelse.

Det var ikke i sådanne tilfælde på forhånd givet, at den udvidede undersøgelse skulle udføres af den faste revision. Principielt var politikerne frit stillet ved valget af eksternt undersøgelsesorgan. Generelt omfattede revisionsaftalerne ikke honorarer til sådanne undersøgelser.

17. Revisorerne har oplyst, at der i den årlige revisionsberetning eller i delberetningerne skete omtale af alle områder, hvor der var foretaget forvaltningsrevision, uanset om gennemgangen havde givet anledning til kritik. Revisorerne årsberetninger og delberetninger indeholdt således enten anbefalinger, kommentarer eller bemærkninger om administrationen af de gennemgåede forvaltningsområder. Revisorerne beslutning om beretningernes udformning var i al væsentlighed afstemt med det behov amter og kommuner formodedes at have, eller som revisor i visse tilfælde direkte havde kendskab til på grundlag af drøftelse med forvaltningen, og kun i ganske få tilfælde på baggrund af politiske tilkendegivelser.

18. Rigsrevisionen konstaterede, at omtalen af den udførte forvaltningsrevision var udførlig i mange delberetninger, mens omtalen i årsberetningerne heraf ikke var iøjnefaldende på samme måde.

Revisorerne oplyste, at de til stadighed overvejede og løbende gennemførte ændringer med henblik på at forbedre præsentationen af resultaterne af revisionen i årets løb, herunder forvaltningsrevisionen, i beretningerne.

Den administrative og politiske behandling af revisorernes rapportering

19. Den politiske behandling af revisionsberetningerne, herunder delberetninger, skete på baggrund af forvaltningernes kommentarer til revisorernes eventuelle bemærkninger, deres kommentarer eller anbefalinger. I nogle amter og kommuner var vedlagt de enkelte forvaltningsgrenes svar på revisionsberetningen, mens der i andre tilfælde alene var vedlagt økonomiforvaltningens sammenfatning heraf. Der var dog i alle tilfælde mulighed for, at politikerne kunne gennemse de enkelte forvaltningers svar til revisorernes rapportering. Som regel var administrationens besvarelse imødekommende vedrørende de påviste forhold, som havde givet forvaltningerne anledning til at overveje omprioritering og/eller opstramning på de undersøgte områder. Men der kunne være stor forskel på besvarelserne, hvilket bl.a. kunne afhænge af den vurdering af væsentlighed, som forvaltningerne havde vedrørende en fremdraget problemstilling i forhold til revisors vurdering. Såfremt revisor fandt, at der ikke efterfølgende var sket tilstrækkelig opfølgning på et område, blev kritikken gentaget eller anbefalingerne forstærket.

Revisorernes beretninger blev behandlet i samme politiske regi, som havde besluttet iværksættelsen af undersøgelsen, og amts-/byrådet blev orienteret. For årsberetningerne skete der tillige behandling i amts-/byrådet. De tiltag, som blev besluttet på baggrund af rapporterne, spændte fra mindre justeringer i forvaltningernes forretningsgange til egentlige omorganiseringer.

20. Amterne og kommunerne oplyste over for Rigsrevisionen, at de ikke havde oplevet, at lovændringen om indførelse af obligatorisk forvaltningsrevision medførte store ændringer, hverken i anvendelse af revisionsmetoder eller i rapporteringen i beretningerne. Dette skal ses i lyset af, at revisionen hos de fleste af de adspurgte amter og kommuner allerede i nogle år forud for lovændringen også havde omfattet forvaltningsrevision, særligt aspekterne sparsommelighed og produktivitet.

Amterne og kommunerne fandt endvidere, at den nuværende opbygning af revisionsberetningerne dækkede deres behov for rapportering om revisionen. Fremstillingen i beretningerne blev anset for passende med henblik på den videre anvendelse i administrationen og på det politiske niveau som led i den samlede økonomistyring. Både det administrative og det politiske niveau var bevidste om det potentiale til forbedring af økonomistyringen, herunder budgetopfølgningen, som revisorernes rap-

portering vedrørende forvaltningsrevisionen kunne indeholde, afhængig af grundlaget for og præcisionen i rapporteringen.

Der blev generelt udtrykt tilfredshed med rapporteringen, og der var ikke behov for fx at fastlægge minimumskrav hertil, hvilket revisorerne tilsluttede sig.

Amterne og kommunerne fandt endelig, at behovet for forvaltningsrevision var godt dækket.

V. Rigsrevisionens bemærkninger

21. Det er Rigsrevisionens indtryk, at interessen hos amterne og kommunerne for forvaltningsrevision og tilsvarende undersøgelser og analyser mv. var meget stor.

Den obligatoriske forvaltningsrevision medførte og medvirkede til, at forskellige forvaltningsområder blev nærmere belyst, og at der blev foretaget vurderinger af, om forretningsgangene var tilfredsstillende, og om forvaltningen skete økonomisk hensigtsmæssigt og sparsommeligt. Den obligatoriske forvaltningsrevision blev tillige anvendt af både amterne og kommunerne som en del af den samlede budgetopfølgning.

Revisorernes rapportering om den udførte forvaltningsrevision var navnlig udførlig og præcis i delberetningerne og i de særskilte analyser med forvaltningsrevisionsmæssige emner, som var bestilt af forvaltningerne, eller som revisionen havde valgt at udføre på fokusområder. I årsberetningerne var rapporteringen om forvaltningsrevision ofte ikke tydelig på samme måde.

Det er Rigsrevisionens vurdering, at revisorerne til stadighed i rapporteringen søger at give læseren et overblik over den udførte forvaltningsrevision i årets løb og resultaterne heraf. Formen for rapportering vælges primært ud fra politikernes og forvaltningernes formodede ønsker hertil.

Rigsrevisionens gennemgang af revisionsberetningerne har endelig vist, at der er ret stor forskel på omfanget og dybden af revisorernes rapportering om den udførte forvaltningsrevision.

Den obligatoriske, løbende forvaltningsrevisions andel af de samlede ressourcer afsat til revision har generelt været stigende til et niveau på omkring 1/3. En videre udvikling kan formentlig kun forventes i et vist begrænset omfang, idet der allerede i forbindelse med effektiviseringen af den finansielle revision, bl.a. ved edb-anvendelse, er frigjort ressourcer til den løbende forvaltningsrevision.

22. Det er min opfattelse, at den obligatoriske forvaltningsrevision i amter og kommuner foretages ud fra kriterierne væsentlighed og risiko og på et godt dokumenteret grundlag. Der sker en stadig udvikling på området, både hvad angår metoder og rapportering, og den udførte forvaltningsrevision må generelt betegnes som god ligesom de opnåede resultater. Forvaltningsrevisionen har en positiv effekt ved at medvirke til og understøtte en god økonomisk og sparsommelig styring af forvaltningen til gavn for borgerne.

På længere sigt vil det kunne medvirke til en yderligere forbedret forvaltning, hvis revisorerne gennemfører overordnede analyser af økonomistyringen inden for større områder og sektorer. Hvis der afsættes ressourcer til sådan udvidet forvaltningsrevision, vil det efter min opfattelse kunne få en positiv indflydelse på amternes og kommunernes økonomi.

Der er hverken efter amternes, kommunernes eller deres revisorers opfattelse behov for, at der indføres obligatoriske minimumskrav for rapporteringen, der stadig er under positiv udvikling. Jeg deler denne opfattelse og finder, at forvaltningsrevisionen som ledelsesinstrument bliver mere effektivt, jo tydeligere grundlaget herfor bliver angivet, og jo mere præcis resultaterne heraf fremgår af rapporteringen.

23. Jeg skal præcisere, at mine vurderinger har taget udgangspunkt i den gældende lovgivning, hvorefter forvaltningsrevisionen i kommunerne alene vedrører en vurdering af udførelsen af de politiske beslutninger og øvrige administrative tiltag inden for det kommunale område, mens den statslige forvaltningsrevision, som Rigsrevisionen udfører, omfatter såvel ministeriernes administration som ministrenes beføjelser og ansvar i forbindelse hermed. Den statslige revision foretages endvidere af en af regeringen uafhængig myndighed.

Der er således væsentlige principielle forskelle mellem revisionsordningerne, herunder også forvaltningsrevisionen, på det kommunale og det statslige område.

Henrik Otbo